

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH

Związki zawodowe na rozdrożu

Juliusz Gardawski

Warszawa 2001

Spis treści

Przedmowa:	11
-------------------------	----

Podziękowania.

Wprowadzenie:	15
----------------------------	----

Związki zawodowe w perspektywie historycznej i współcześnie:	15
--	----

Stereotypy związków zawodowych i klasy pracowniczej, Trzy formy związków zawodowych w ich historii, Systemy stosunków przemysłowych, Typy związków zawodowych, Europejskie związki kooperacyjne w sytuacji kryzysu gospodarki, Reprezentacja pracownicza na poziomie przedsiębiorstw, Zjawiska kryzysowe w ruchu związkowym w czasach globalizacji (od „fordyzmu” do „postfordyzmu”), „Fordyzm” i „fordowskie” związki zawodowe, Kryzys związków w epoce „postfordyzmu”, Problemy badawcze, Uwagi o metodach wykorzystanych w badaniach.

Część I

Pozycja i rola związków zawodowych w latach 1998-2001	59
--	----

1. Erozja i marginalizacja związków zawodowych w latach dziewięćdziesiątych	60
---	----

2. Zasięg i skład społeczny związków zawodowych w 2001 roku: ...	65
--	----

Zasięg związków zawodowych w społeczeństwie i gospodarce, Różnice między załogami przedsiębiorstw „uzwiązkowionych” i „nieuzwiązkowionych”, Zasięg central związkowych i różnice społeczno-demograficzne między członkami „Solidarności” a OPZZ (lipiec 2001), Orientacje ideologiczne członków związków zawodowych.

3. Orientacje ekonomiczne pracowników przemysłów restrukturyzowanych:	85
---	----

Orientacje świadomości ekonomicznej robotników, Orientacja tradycyjna (egalitarno-etatystyczna, antyrynkowa), Orientacja umiarkowanie modernizacyjna („przyjazna gospodarka rynkowa”), Orientacja liberalna, Orientacje świadomości ekonomicznej zakładowych liderów związkowych i przedstawicieli zarządów.

4. Związki zawodowe jako reprezentant interesu społecznego:	99
---	----

Syndrom „porzuconego społeczeństwa” a słabość związków zawodowych, Zanikanie identyfikacji z „Solidarnością”, Ocena zakładowych związków zawodowych,

Preferowane miejsce pracy: sektor własności i obecność związków zawodowych,
Społeczne poparcie związków zawodowych.

5. Model i formy działań związków zawodowych
w zakładach pracy: 114
System korporacjonistyczny, pluralistyczny, konfliktowy, Związki współpracujące
kontra związki konfrontacyjne, Związki a obrona interesów pracowniczych, Umiej-
scowienie związków zawodowych: wewnątrz czy na zewnątrz przedsiębiorstw?
6. Związki zawodowe i reprezentacja interesów pracowniczych
w firmach prywatnych 126
7. Podsumowanie 130

Część II

„Solidarność” i OPZZ – ciążenie przeszłości 135

1. Związki zawodowe „Solidarność”: 135
Pierwsza „Solidarność”, Szok stanu wojennego, Druga „Solidarność”, Problemy struk-
tury drugiej NSZZ „Solidarność”, Struktura regionalna związku a polityczna rola
„Solidarności”, Struktura regionalna a struktura branżowa, Reforma prawa pracy.
2. Związki zawodowe OPZZ: 154
Problemy struktury OPZZ, OPZZ a polityka i myśl programowa.
3. Podsumowanie i wnioski 171

Część III

Związki zawodowe wobec nowych wyzwań 177

1. Główni aktorzy sporu w stosunkach pracy: dyrektorzy ds.
pracowniczych kontra eksperci związkowi: 179
Dyrektorzy ds. pracowniczych o pracownikach i związkach zawodowych, Związki
zawodowe w oczach zarządów firm: lekarstwo gorsze od choroby?, Zarzuty wobec
związków zawodowych, Eksperti związków zawodowych o pracodawcach, Błędne
koło samo spełniającego się proroctwa.
2. „Solidarność” odpowiada na wyzwanie: Dział Rozwoju
Związku Komisji Krajowej: 200
Ideologia: ruch związkowy w Stanach Zjednoczonych i w Europie, Powstanie Działu
Rozwoju Związku Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”, Tworzenie i funkcyjono-
wanie nowych związków, Sukcesy Działu Rozwoju Związków.

3. OPZZ odpowiada na wyzwanie: Konfederacja Pracy OPZZ: 226

Powstanie Konfederacji Pracy i jej stan z połowy 2001 roku, Bariery wzrostu OPZZ według opinii liderów Konfederacji Pracy, Konfederacja Pracy OPZZ – związkiem zawodowym odrzuconych, Organizowanie grup nietypowych, Nieufność w stosunkach pracy, Mniejsze i większe sukcesy Konfederacji Pracy, Techniki eliminacji związków z zakładów pracy.

4. Region „Solidarności” – edukacja i praca organiczna: 250

Zmiana formy uczestniczenia związku w polityce, Edukacja związkowców.

5. ZZ „Budowlani” – wyprowadzenie struktur związkowych z zakładów pracy: 257

Geneza związku, jego skład i gospodarka finansowa, Przystosowanie związku do nowych uwarunkowań: program i główne priorytety, ZZ „Budowlani” a OPZZ, Polityczna i lobbystyczna aktywność związku, Związek zawodowy a pracodawcy, Poszukiwanie nowych rozwiązań strukturalnych, Rozwój i profesjonalizacja struktury terenowej, Zmiana typu usług oferowanych członkom związku, ZZ Budowlani a krajowe i zagraniczne związki zawodowe: między konkurencją a dyfuzją wzorów działania, Orientacja kooperacyjna.

6. Federacja „Metalowców” OPZZ – związki kadrowe: 278

Geneza związku i zmiany zasięgu, Ideologia – program klasowy, Od diagnozy do terapii, Praktyczne relacje kapitału i pracy, Warunki przekształcenia struktury, Dyktans wobec polityki, Orientacja na umiarkowaną kooperację i profesjonalizm kadry związkowej.

7. Podsumowanie i wnioski 293

Część IV

Organizacje związkowe: między konfrontacją, kooperacją i inercją 297

1. Związki konfrontacyjne: 297

Dygresja: źródła „pączkowania” związków zawodowych w przedsiębiorstwach

2. Związki inercyjne: 303

Ekonomiczna i społeczna sytuacja przedsiębiorstwa, Inercyjne związki zawodowe.

3. Związki kooperacyjne: 309

Ekonomiczna i społeczna sytuacja przedsiębiorstwa, Związki zawodowe na niepokojącą.

4. Zakończenie: stereotyp a rzeczywistość 314

Wnioski	317
----------------------	------------

Źródła negatywnego stereotypu związków zawodowych, Perspektywy.

Bibliografia	329
---------------------------	------------